

بانویی که شعر را

در بیت ایمان می سرود

حسین فصیحی، روزنامه‌نگار

در تاریخ ادبیات ایران، شاعرانی هستند که آثارشان تنها مجموعه‌ای از واژه‌ها نیستند، بلکه بخشی از حافظه یک ملت را در خود جای داده‌اند. زنده‌یاد سیمین‌دخت وحیدی از همین تبار بود، بانویی که شعر را نه برای شهرت و نه برای حضور در محافل ادبی، بلکه بسرای آدای دین به باورهایش برگزید. با درگذشت او، یکی از آخرین حلقه‌های نسل نخست شاعران زن انقلاب اسلامی از میان ما رفت، نسلی که در روزهای پرتلاهب انقلاب و سال‌های دشوار دفاع مقدس، شعر را به رسانه‌ای برای روایت ایمان، ایثار، امید و مقاومت تبدیل کرد.

نام سیمین‌دخت وحیدی بیش از آنکه با شهرت گره خورده باشد، با استمرار پیوند خورده است. او بیش از شش دهه در عرصه شعر حضور داشت و در تمام این سال‌ها ز مسیری که برای خود برگزیده بود، فاصله نگرفت. کمتر شاعری را می‌توان یافت که در طول این همه سال، با وجود دگرگونی‌های فراوان در فضای فرهنگی و ادبی کشور، همچنان بر همان بنیان‌های فکری و هنری استوار بماند و شعر را در خدمت ارزش‌هایی قرار دهد که به آنها باور داشته است.

شعر او آمیزه‌ای از حماسه و عاطفه بود. در سروده‌هایش، حماسه هرگز به شعار تبدیل نمی‌شد و عاطفه نیز به احساسات سطحی فرو کاسته نمی‌شد. او از عاشورا می‌سرود، اما عاشورا را تنها در سوگ خلاصه نمی‌کرد، آن را مدرسه‌ای برای آزادی، مسئولیت و آگاهی می‌دید. از دفاع مقدس می‌نوشت، اما جنگ را صرفاً صحنه نبرد نمی‌دانست، بلکه روایتگر انسان‌هایی بود که در سخت‌ترین روزهای تاریخ معاصر ایران، از سر ایمان و عشق ایستادگی کردند. همین نگاه سبب شد شعر او در عین وفاداری به مضامین آیینی و انقلابی، رنگ و بوی انسانی خود را حفظ کند. از ویژگی‌های برجسته آثار سیمین‌دخت وحیدی، وفاداری به زبان فاخر فارسی در کنار سادگی بیان بود. او به خوبی می‌دانست که ماندگاری شعر، تنها در پیچیدگی‌های زبانی نیست، بلکه در صداقت کلام و پیوند آن با تجربه زیسته شاعر است. از همین‌رو، واژه‌هایش تصنعی نبودند و تصاویر شعری‌اش از دل زندگی برمی‌آمدند. زبان او نرم، روان و صمیمی بود، اما این سادگی هرگز از استحکام ساختار و غنای ادبی آثارش نمی‌کاست.

سیمین‌دخت وحیدی از معدود بانوان شاعری بود که شعر را از محدوده کتاب و انجمن‌های ادبی فراتر برد. سال‌های دفاع مقدس برای او فقط موضوعی برای سرودن نبود، بخشی از زندگی‌اش بود. حضور در جبهه‌ها و همراهی با رزمندگان، به شعر او اصالتی بخشید که تنها از تجربه مستقیم حاصل می‌شود. او از نزدیک رنج، امید، انتظار و ایثار را لمس کرده بود و به همین دلیل، وقتی از شهید، مادر، وطن یا عاشورا سخن می‌گفت، مخاطب با واژه‌هایی روبه‌رو نبود که صرفاً ساخته ذهن شاعر باشند، بلکه با تازاب تجربه‌ای عمیق و زیسته را می‌خواند.

با این حال، شاید یکی از بزرگ‌ترین ویژگی‌های این بانوی شاعر، فروتنی او بود. در روزگاری که بسیاری از چهره‌های فرهنگی در کانون توجه رسانه‌ها قرار می‌گیرند، سیمین‌دخت وحیدی همواره از هیاهو فاصله گرفت. همین روحیه سبب شد جایگاه واقعی او، آن‌گونه که شایسته بود برای نسل جوان شناخته نشود. اما اهل ادب به خوبی می‌دانند که او از پایه‌گذاران جریان شعر متعهد در سال‌های نخست پس از انقلاب بود و سهمی انکارناپذیر در تثبیت شعر آیینی و انقلابی داشت.

او همچنین پلی میان نسل‌های مختلف شاعران ایجاد کرد. ریشه در سنت داشت، اما از زمانه خود جدا نبود. قالب‌های کلاسیک را حفظ کرد، اما بازنش با مخاطب معاصر سخن می‌گفت. در سال‌هایی که بانوان شاعر فرصت‌های محدودی برای حضور در عرصه‌های ادبی داشتند، او با دانش، تجربه و رفتار مادرانه رزمینه رشد بسیاری از شاعران جوان را فراهم کرد. نقش او تنها در سرودن شعر خلاصه نمی‌شود، بلکه در تربیت نسل تازای از شاعران نیز باید جست‌وجو شود. امروز که سیمین‌دخت وحیدی در میان ما نیست، ارزش میراث او بیش از گذشته آشکار می‌شود. آثارش بخشی از تاریخ ادبیات انقلاب اسلامی است، تاریخی که بدون نام او روایت کاملی نخواهد داشت. کتاب‌هایش، غزل‌هایش و خاطره حضورش در سال‌های پر حادثه انقلاب و دفاع مقدس، سندی از پیوند شعر با مسئولیت اجتماعی و باورهای فرهنگی این سرزمین است.

در روزگار نابسانده امروز، بزرگ‌ترین آرزای احترام به او نه تنها سوگواری برای فقدانش، بلکه خواندن، بازخوانی و معرفی دوباره آثارش به نسل جوان است. نسلی که می‌تواند در آینه شعر او، تصویری روشن از پیوند هنر، ایمان، مسئولیت و انسانیت را به تماشا بنشیند.

روزنامه‌سیاسی، اجتماعی و فرهنگی‌صبح ایران

صاحب امتیاز: پیام‌آوران نشر روز
مدیر مسئول: محمدجواد اخوان
سر‌دبیر: غلامرضا صادقیان
آدرس: تهران، خیابان بهیقی
کوچه شهیداکبر زجاجی (چهاردهم غربی)، پلاک ۱۲
سازمان آگهی‌ها: ۸۸۵۴۵۴۸۸
روابط عمومی: ۸۸۵۲۳۰۶۰ – فکس: ۸۸۴۹۸۴۶۶
توزیع: مؤسسه نشرگستر امروز نوین ۸۸۷۳۰۹۴۲
چاپ: همشهری
Public@JavanOnline.ir

| روزنامه جوان | شماره ۷۶۴۶ | چهارشنبه ۲۴ تیر ۱۴۰۵ | ۳۰ محرم ۱۴۴۸ | اذان ظهر ۱۲:۱۰ | غروب آفتاب ۱۹:۴۱ | اذان مغرب ۱۹:۴۲ | نیمه شب شرعی ۲۳:۱۸ | اذان صبح فردا ۲:۱۷ | طلوع آفتاب فردا ۵:۰۰ |

گفت‌وگوی «جوان» با محمد احسانی، کارگردان مستند «بابلویی»

کیفیت هنری شرط دیده‌شدن مستند در عرصه بین‌المللی است

احمد جوان

احسانی با اشاره به موفقیت «بابلویی» در جشنواره‌های بین‌المللی گفت: فیلم خوب فقط با سبزه خوب ساخته نمی‌شود: کیفیت هنری، شرط اصلی دیده شدن یک مستند در عرصه جهانی است.

محمد احسانی، درباره تازه‌ترین اثر خود با عنوان «بابلویی» به «جوان» گفت: این مستند به تازگی آماده‌نمایش شده و به پیامدهای گسترش صنایع نفت و پتروشیمی بر اقلیم خوزستان، به‌ویژه تالاب شادگان می‌پردازد. این فیلم تاکنون دو نمایش بین‌المللی داشته و موفق به دریافت جایزه بهترین مستند کوتاه فستیوال «فیکا» در برزیل شده و همچنین برای حضور در جشنواره «مسکو داگ» نیز انتخاب شده است. با این حال، هنوز در ایران به نمایش عمومی در نیامده و امیدوارم آثارش جشنواره «سینماحقیقت» اکران شود.

افسانه‌های کهن از هندبچان

وی درباره سبزه «بابلویی» توضیح داد: این مستند از افسانه‌های کهن در منطقه هندبچان الهام گرفته است. براساس این روایت محلی، موجودی نیمه‌انسان و نیمه‌ماهی از رودخانه بیرون می‌آمد و کودکان را با خود می‌برد، افسانه‌ای که در گذشته برای دور نگه داشتن کودکان از رودخانه خروشان هندبچان شکل گرفته بود. کارگردان مستند «کارون» افزود: در این فیلم، آن موجود افسانه‌ای در قالبی امروزی بازآفرینی شده است. امروز به جای آن موجود خیالی، گسترش صنایع نفت و پتروشیمی، همان نیروی ویرانگری است که زندگی مردم و محیط‌زیست منطقه را تهدید می‌کند.فیلم بااهم از افسانه، پیامدهای توسعه صنعتی و تخریب محیط‌زیست را روایت می‌کند.

کارگردان مستند «روزگاری هامون» ادامه داد: روایان اصلی فیلم، پدر و دختری هستند که در روستاهای اطراف تالاب شادگان زندگی می‌کنند و دغدغه اصلی آنها حفظ تالاب و نگرانی از نابودی این زیست‌بوم ارزشمند است. از خلال روایت این خاستواده، مخاطب با تأثیرات مخرب صنعت بر طبیعت و زندگی مردم منطقه مواجه می‌شود.

کارگردان مستند «خوزستان» در ادامه درباره

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

عبادت ۷۰ جزء است و بالاترین و بزرگ‌ترین جزء آن کسب حلال است.

ثواب‌الاعمال و عقاب‌الاعمال

گفت‌وگوی «جوان» با محمد احسانی، کارگردان مستند «بابلویی»

کیفیت هنری شرط دیده‌شدن مستند در عرصه بین‌المللی است

سعی کردام با نگاهی شاعرانه، هنری و اجتماعی به موضوعات بپردازم. همچنین از شکل‌گیری ایده تا پایان تولید، همکاری با یک گروه حرفه‌ای برابم اهمیت زیادی داشته و همین موضوع به ارتقای کیفیت آثار کمک کرده است.

احسانی همچنین درباره مستند دیگر خود با نام «موج‌های خاموش سواحل جنوب» گفت: این فیلم در استان هرمزگان تصویربرداری شده و به مهم‌ترین مسائل و چالش‌های محیط‌زیستی این استان می‌پردازد. بخش مهمی از روایت فیلم، معطوف به جنگل‌های حرا و تهدیدهایی است که این زیست‌بوم ارزشمند و یکی از مهم‌ترین ذخایر طبیعی و دریایی کشور را خطر مواجه کرده‌است.

نگاهی به فرهنگ بومی هرمزگان

کارگردان مستند «میراث در آتش» افزود: در کنار پرداختن به آسیب‌های محیط‌زیستی، فیلم نگاهی هم به آیین‌ها، موسیقی و فرهنگی بومی هرمزگان دارد؛ فرهنگی که در پیوندی عمیق با دریا و دریانوردی شکل گرفته است. این اثر تلاش می‌کند نشان دهد که طبیعت، آیین‌ها، موسیقی و شیوه زندگی مردم این منطقه، اجزایی جدایی‌ناپذیر از یکدیگر هستند و هر آسیبی به محیط‌زیست، فرهنگ بومی را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد.

احسانی درباره شکل‌گیری این مستند گفت: سال‌هاست در حوزه محیط‌زیست و در مناطق مختلف ایران فعالیت می‌کنم. ایده ساخت این فیلم نیز با پیشنهاد محمد درویش، پژوهشگر و فعال شناخته‌شده محیط‌زیست، شکل گرفت.

او بارها بر ضرورت ساخت مستندی درباره مسائل زیست‌محیطی هرمزگان و آلودگی‌های این منطقه تأکید کرده بود و همین موضوع انگیزه ساخت این اثر شد. محمد درویش در این پروژه نیز به عنوان مشاور در کنار گروه تولید حضور داشت.

کارگردان مستند «بانوی ارومیا» درباره اکران آنلاین فیلم‌ها توضیح داد: اکران آنلاین، بعد از نمایش در جشنواره‌ها و اکران‌های عمومی، فرصت مناسبی برای افزایش دامنه مخاطبان سینمای مستند است و امکان دیده شدن آثار را در سطحی گسترده‌تر فراهم می‌کند.

کارگردان مستند «دود» تأکید کرد: موفقیت‌اکران آنلاین، بیش از هر چیز به تبلیغات و برنامه‌ریزی حرفه‌ای وابسته است. اگر اثری از حمایت تبلیغاتی مناسب برخوردار نباشد، حتی با وجود کیفیت مطلوب نیز امکان ارتباط گسترده با مخاطبان را نخواهد داشت. برای دیده شدن مستندها، لازم است گروهی حرفه‌ای مسئول معرفی و تبلیغ آنها باشند تا مخاطبان سینمای مستند برای تماشای این آثار ترغیب شوند.

احسانی در پایان درباره مهم‌ترین چالش‌های مستندسازی گفت: بزرگ‌ترین مشکل، تأمین بودجه است. اگر آثار باشد فیلمی با کیفیت مطلوب و با حضور یک گروه حرفه‌ای ساخته شود، هزینه‌های زیادی دارد. پس از آن نیز روند دریافت مجوزها یکی از دشوارترین بخش‌های کار است.

هر چند با توجه به سابقه فعالیت، این مسیر برای من تا حدی هموار تر شده، اما همچنان گرفتن مجوز زمان و انرژی زیادی از فیلمساز می‌گیرد.

دیدگاه

استاد عباس سلیمی:

امام خامنه‌ای «قرآن مجسم» عصر ما بود

بود و موضع‌گیری‌هایشان در کلیه شئون اجتماعی، سیاسی، امنیتی، اخلاقی و اقتصادی، همواره دارای پیوست و مستند قرآنی بود. بی‌شک، ما بزرگ‌ترین حامی و پیشگام جامعه قرآنی را از دست دادیم.»

استاد سلیمی در بخش دیگری از این یادداشت با اشاره به اینکه شهید امام خامنه‌ای، فرمانده جبهه تلاوت، حفظ، فهم و عمل به قرآن کریم بود، ادامه می‌دهد: ایشان در تمام این مقولات، نظریات کارشناسی و عمیقی ابراز داشتند: «۱. تلاوت و قرائت: ایشان پیش از پیروزی انقلاب اسلامی، با برپایی کرسی تلاوت و تفسیر در مسجد کرامت در جوار بارگاه ملکوتی حضرت امام رضا(ع) – همان مکانی که اکنون پیکر مطهرشان در آن آرامیده است – گام‌های مؤثری برداشتند. اشراف کامل ایشان بر قوانین، احکام و مقررات فن قرائت (اعم از صوت و لحن، تجوید، وقف و ابتداء) بر کسی پوشیده نبود. در مساجد کرامت در جوار بارگاه ملکوتی حضرت امام رضا(ع) – همان مکانی که اکنون پیکر مطهرشان در آن آرامیده است – گام‌های مؤثری برداشتند. اشراف کامل ایشان بر قوانین، احکام و مقررات فن قرائت (اعم از صوت و لحن، تجوید، وقف و ابتداء) بر کسی پوشیده نبود.

۲. تدریس و تبیین قرآنی: دغدغه امام شهید فراتر از قرائت ظاهری بود، یعنی این‌گونه نبود که در مرز الفاظ قرآنی متوقف شوند. بنابراین تأکید داشتند که علاوه بر موارد ذکر شده، بحث تدبر در قرآن کریم از مهم‌ترین مسئولیت‌های جامعه قرآنی و امت مسلمان و ملت بزرگ ایران است که باید در آیات قرآن و کلام خدا بیندیشند و پیام قرآن را در زندگی خود عملاً پیاده کنند، تا جایی که در کشور ما سبک زندگی قرآنی حاکم شود.

۳. تفسیر امین: در عرصه تفسیر نیز ایشان آثار گرانبهایی بر جای گذاشتند. تفسیر حداقل ۱۰ سوره از کلام‌الله مجید که امید است با عنوان ارزشمند «تفسیر امین» به طور گسترده منتشر گردد، گواهی بر این مدعاست. شاید بتوان گفت مهم‌ترین ویژگی تفسیری که توسط امام شهید بزرگ‌وار صورت گرفته «بازرودن» آن است، چراکه ایشان با در نظر گرفتن جریان‌های تحول‌آفرین در جهان اسلام طی چند دهه گذشته، به تفسیر آیات پرداخته‌اند.

استاد بین‌المللی قرآن کریم، با انتشار یادداشتی ضمن تشریح روحیه قرآنی رهبر شهید انقلاب، ایشان را مصداق «قرآن مجسم» خطاب کرد. به گزارش «جوان»، عباس سلیمی، استاد برجسته و داور بین‌المللی قرآن کریم در یادداشتی تحلیلی به تشریح ابعاد شخصیت قرآنی امام شهید و تبیین مسیر پیش‌روی جامعه قرآنی پرداخته است. استاد سلیمی در بخش‌هایی از یادداشت خود می‌نویسد: «هنرمینی و انس با قرآن کریم، آثار و پیرکات متفاوتی در وجود انسان بر جای می‌گذارد. طیف وسیعی از مؤمنان در سبایه تعامل و مداومت بر قرائت، به مقام «قاری» نائل می‌شوند و گروهی دیگر با همت در حفظ کلام‌الله مجید، عنوان «حافظ» را از آن خود می‌کنند. دسته‌ای نیز با هنر خوشنویسی به «کاتب» و عده‌ای با تلاش در عرصه ترجمه و تفسیر به عنوان «مترجم و مفسر» شناخته می‌شوند.

اما مرتب‌های والاتر وجود دارد که در آن، انسان چنان با قرآن پیوند می‌خورد که «قرآن می‌شود»، همان‌گونه که در توصیف وجود نازنین پیامبر خاتم(ص)، ایشان را نه صرفاً دارای اخلاقی قرآنی، بلکه «خود قرآن» توصیف کرده‌اند: «کان خُلقَهُ القرآن». برخی از اولیای الهی نیز به واسطه ارتباط عمیق و معاشقه با کلام وحی به «قرآن مجسم» تبدیل می‌شوند.

امام شهید و مظلوم ما، حقیقتاً مصداق بارز این تجلی بودند. ایشان در طول ۸۶ سال حیات طویه و زندگی پاک خویش که عشق به قرآن از نوجوانی در نهادشان ریشه دوانده بود، تا لحظه شهادت که در ماه نزول قرآن و با زبان روزه در حال تلاوت کلام وحی محقق شد، ارتباطی عمیق و ناگسستنی با قرآن کریم داشتند.

از این‌رو، شخصیت ایشان یک شخصیت «محض قرآنی»

هوش مصنوعی، جایزه ادبی ترکیه را بدون برنده گذاشت

با پیشرفت هوش مصنوعی، این بار رد پای آن به یکی از جوایز ادبی ترکیه رسید و داوران این رویداد را با چالش مواجه کرد، به گزارش فارس، هیئت داوران یکی از جشنواره‌های شعر و

داستان کوتاه ترکیه، روز گذشته اعلام کرد که امسال هیچ اثری را شایسته دریافت جایزه بخش داستان کوتاه نمی‌داند. داوران دلیل این تصمیم را

وجود «تساه‌های پررنگ استفاده از هوش مصنوعی» عنوان کردند. بحث استفاده از هوش مصنوعی در ادبیات پیش تر نیز خبر ساز شده بود. در ماه‌های پیش، ناشری، رمانی را به دلیل احتمال استفاده گسترده از هوش مصنوعی از انتشار خارج کرد. همزمان، پژوهش‌های دانشگاهی

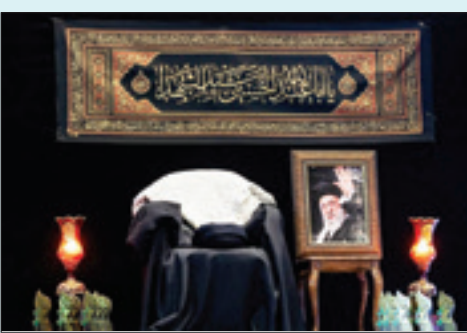
غلامعلی حدادعادل، رئیس فرهنگستان زبان و ادب فارسی و بنیاد سعدی نیز در این آیین با اشاره به جایگاه هنر در جامعه گفت: رهبر شهید سال‌ها پیش تأکید کرده بودند که هر اندیشه‌ای اگر با هنر همراه نباشد، ماندگار نخواهد شد. ایشان با وجود مسئولیت‌های سنگین سیاسی، نظامی، مدیریتی و علمی، حق شعر را به‌خوبی ادا کردند و در جایگاه یک شاعر و منتقد ادبی، نقش مهمی در ارتقای شعر فارسی و جهت‌دهی آن به سوی ارزش‌های متعالی داشتند.

حدادعادل تأکید کرد: شعر گفتن برای رهبر شهید، مدح یک رئیس کشور نیست، بلکه ستایش شخصیتی است که نماد مجسم ارزش‌های انسانی، عدالت‌خواهی و مبارزه با ظلم بود. همان‌گونه که مدیحه‌سرایی برای ستمگران نگوئیده است، سکوت در برابر شخصیتی که عمر خود را صرف خدمت به مردم و مبارزه با ظلم کرده نیز شایسته نیست.

وی با بیان اینکه رسانه‌های امروز جهان عمدتاً در خدمت دروغ پردازی و نظام سلطه قرار گرفته‌اند، اظهار داشت: شعر باید آینه حقیقت باشد و شاعر نیز آینه‌دار حقیقت. شعر ارزان‌ترین، در دسترس‌ترین و گران‌ترین رسانه‌ای است که از جان انسان برمی‌خیزد و می‌تواند پیام حقیقت را به جهان منتقل کند. در شرایط فعلی شاعران وظیفه دارند رنج‌ها، مصائب و حقیقت آنچه بر ملت‌ها می‌گذرد را در آثار خود منعکس کنند.

رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات جایزه جهانی شعر امام شهید:

شعر مؤثر ترین ابزار انتقال پیام رهبر شهید است

وی با اشاره به جایگاه شعر در اندیشه رهبر شهید افزود: برخی توجه ایشان به شعر را صرفاً ناشی از ذوق و قریحه ادبی می‌دانند، در حالی که ایشان در محافل شعر نه‌تنها شاعر، بلکه یک منتقد ادبی دقیق و صاحب‌نظر بودند و نقدهایشان برای شاعران بسیار راهگشا و ارزشمند

بود. با این حال، اهمیت شعر از نگاه ایشان بیش از هر چیز به ظرفیت آن در انتقال پیام بازمی‌گشت، زیرا معتقد بودند پیام از مسیر شعر، ماندگار تر و اثرگذار تر منتقل می‌شود.

ایمانی‌پور ادامه داد: رهبر معظم انقلاب نیز در پیام خود به مناسبت بزرگداشت فردوسی و پاسداشت زبان فارسی، از زبان فارسی به‌عنوان فرهنگی بزرگ برای انتقال پیام یاد کردند و رهبر شهید نیز زبان فارسی را «چراغ راه تمدن ایرانی – اسلامی» می‌دانست. از همین‌رو، آغاز نخستین رویداد فرهنگی بین‌المللی پس از شهادت ایشان با محور شعر، انتخابی کاملاً